(บทความพิเศษ)

“การดูแลรักษาพืชพรรณในงานภูมิทัศน์นุ่ม”

Plant maintenance in soft landscaping

สมจิต โยธะคง

Somchit Yotakhong

นักออกแบบจัดสวนอิสระ นักวิชาการอิสระ หมู่บ้านเมืองเอก ต.หลักหก อ.เมือง จ.ปทุมธานี 12000

Freelance garden designer, Independent Scholar, Muang Ake Village Lak Hok, Mueang Pathum Thani, Pathum Thani 12000

Corresponding author: dr.somchit@hotmail.com

บทคัดย่อ

การจัดการภูมิทัศน์นุ่ม มีความสำคัญต่อการออกแบบการจัดการภูมิทัศน์ เนื่องจากเป็นการจัดการกับองค์ประกอบที่มีลักษณะเป็นพลวัต คือ มีการเปลี่ยนแปลงได้จากการเติบโตทั้งทางด้านขนาดและรูปร่าง สัดส่วนของพืชพรรณไม้ จึงส่งผลโดยตรงต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้ใช้งานภูมิทัศน์นุ่ม และผู้เป็นเจ้าของ นอกจากนี้ยังส่งผลต่อความยั่งยืนในแง่ของการเป็นพื้นที่สีเขียวที่จะเป็นแหล่งดูดซับคาร์บอนในพื้นที่ที่มีการจัดภูมิทัศน์ การจัดการที่ดีจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยสามารถแบ่งการจัดการดูแลออกตามรูปแบบของพรรณไม้ที่ใช้ ได้แก่ ไม้ยืนต้น ที่จะต้องอาศัยการตัดแต่งกิ่ง การคลุมโคน การยึดหรือค้ำยันลำต้น การป้องกันลำต้นและโคนต้น ในขณะที่ไม้พุ่ม จะใช้การตัดขริบและการทำสาว ไม้คลุมดิน นอกจากการตัดเล็มแล้ว ก็จำเป็นต้องหมั่นสำรวจการยุบตัวของพื้นที่เพื่อให้สามารถแก้ไขได้ทันท่วงทีด้วย

คำสำคัญ: ภูมิทัศน์นุ่ม, การออกแบบภูมิทัศน์, ไม้ยืนต้น, ไม้พุ่ม, ไม้คลุมดิน

Abstract

Soft landscape management is important to landscape design as it addresses dynamic features, such as variations in the size, shape, and proportion of vegetation growth. Consequently, it immediately influences the emotions and sentiments of both the users and owners of the soft environment. It also influences sustainability by functioning as a green space that captures carbon inside the landscaped area. Consequently, efficient management is crucial. Softscape management can be categorized based on the types of plants utilized, including Perennial trees necessitating pruning, base coverage, trunk stabilization, and protection of the trunk and base. Shrubs require pruning and budding. Besides pruning, ground cover plants require regular checks for subsidence to ensure prompt restoration.

Keywords: Soft landscape, Landscape design, Perennial trees, Shrubs plants, Ground cover plants

ภูมิทัศน์นุ่ม (Softscape) หรือ งานวัสดุพืชพรรณ (พรชัย จิตติวสุรัตน์, 2564) หมายถึง องค์ประกอบของสวนที่ประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตหรือสิ่งที่เคยมีชีวิต เช่น พื้นดิน พุ่มไม้ และต้นไม้ ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบหลักของภูมิทัศน์นุ่ม โดยลักษณะของภูมิทัศน์นุ่มนั้นแตกต่างจาก ภูมิทัศน์แข็ง (Hardscape) ซึ่งเน้นงานโครงสร้างที่ไม่มีชีวิต เช่น งานพื้น ทางเดิน ขอบรั้ว กำแพง และงานก่อสร้างอื่น ๆ ที่เป็นองค์ประกอบทางกายภาพในพื้นที่ การจัดการภูมิทัศน์นุ่มเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพืชพรรณซึ่งเป็นองค์ประกอบทางชีวภาพที่มีชีวิต (Living organisms) โดยสิ่งที่บ่งชี้ถึงความเป็นสิ่งมีชีวิตของพืชพรรณ ได้แก่ การเจริญเติบโต การสะสมพลังงาน การสืบพันธุ์ การตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงในวงจรชีวิต (Life cycle) ตั้งแต่การเกิด แก่ ตาย และกระบวนการสร้างสารประกอบอินทรีย์ พืชพรรณจึงทำให้ภูมิทัศน์นุ่มมีความเปลี่ยนแปลงเชิงพลวัต (Dynamic) ซึ่งสร้างมิติในพื้นที่ได้มากกว่า 3 มิติ อันเนื่องมาจากฤดูกาลที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของพืชพรรณ ทั้งในด้านสีสัน รูปทรง และขนาด ซึ่งส่งผลต่อประสบการณ์การใช้งานพื้นที่ของผู้คน (ยุทธภูมิ เผ่าจินดา, 2566) ความละเอียดอ่อนและความซับซ้อนของการดูแลภูมิทัศน์นุ่มมีความท้าทายและครอบคลุมถึงหลายประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) การจัดการดินเพื่อการปลูกและปรับปรุงดินให้มีความเหมาะสมกับชนิดของพืช 2) การตัดแต่งและบำรุงรักษาเพื่อการจัดระเบียบต้นไม้ พุ่มไม้ และการตัดแต่งเพื่อรักษารูปทรงที่สวยงาม และ 3) การฟื้นฟูและปลูกทดแทนเพื่อการจัดเตรียมพืชพันธุ์ใหม่เพื่อทดแทนพืชที่เสื่อมสภาพหรือไม่เหมาะสมกับพื้นที่อีกต่อไป การจัดการเหล่านี้ต้องอาศัยความรู้ด้านนิเวศวิทยา ชีววิทยาของพืช และการออกแบบภูมิทัศน์ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความสวยงาม การใช้งาน และความยั่งยืนในระยะยาว

การจัดการภูมิทัศน์นุ่ม (Softscape Management) มีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการพัฒนาพื้นที่โดยเฉพาะในบริบทของการพัฒนาเมืองและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การนำองค์ประกอบของธรรมชาติ เช่น ไม้พุ่ม ไม้ยืนต้น ดอกไม้ และพืชตระกูลหญ้า มาผสมผสานกับภูมิทัศน์แข็ง (Hardscape) อย่างอาคาร ทางเดิน และโครงสร้างทางกายภาพ ไม่เพียงเพิ่มความสวยงาม แต่ยังส่งผลเชิงบวกในด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต งานวิจัยของ Taiwo (2024) ระบุว่าการออกแบบที่รวมไม้เลื้อยหรือพืชพันธุ์บนผนังอาคารและพื้นที่รอบตัวอาคารสามารถลดความร้อนในพื้นที่เมือง ลดการใช้พลังงาน และสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายสำหรับผู้ใช้งาน ขณะเดียวกัน Shengjung Ou (2024) พบว่าการจัดภูมิทัศน์นุ่มในพื้นที่ให้มีสัดส่วนมากกว่า 65% มีศักยภาพในการดูดซับคาร์บอนและช่วยลดผลกระทบจากก๊าซเรือนกระจก โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการปลูกพืชพันธุ์อย่างหนาแน่น สิ่งนี้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของภูมิทัศน์นุ่มในเชิงสิ่งแวดล้อมที่สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ได้โดยตรง ยิ่งไปกว่านั้น Elghonaimy (2024) ชี้ให้เห็นว่าการจัดการภูมิทัศน์นุ่มที่นำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น เซ็นเซอร์เพื่อตรวจสอบความชื้นและสุขภาพของพืช รวมถึงระบบน้ำอัจฉริยะ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากร ลดการสูญเสียพลังงาน และทำให้การบำรุงรักษาพืชพรรณเป็นไปอย่างเป็นระบบมากขึ้น การจัดการภูมิทัศน์นุ่มจึงเป็นมากกว่าการเพิ่มความสวยงามให้พื้นที่ แต่ยังช่วยสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาพื้นที่เมืองและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สร้างพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการใช้ชีวิต พร้อมทั้งตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในระยะยาวอย่างยั่งยืน

การจัดการภูมิทัศน์นุ่ม จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาทั้งในมิติสังคมและสิ่งแวดล้อม การจัดการดังกล่าวนั้นมีความเกี่ยวพันกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชพันธุ์ต่างๆที่นำมาใช้เป็นส่วนประกอบในการจัดการ โดยการจัดการนั้นมีพืชพันธุ์ที่ใช้เป็นหลักอยู่ 3 หมวด ได้แก่ ไม้ยืนต้น ไม้พุ่มและไม้คลุมดิน

ไม้ยืนต้น (trees) คือต้นไม้ที่มีเนื้อไม้ มีอายุยืนยาว มีลำต้นเดี่ยวที่เจริญเติบโตจากดินและแตกทรงพุ่มในระดับที่เหมาะสม ไม้ยืนต้นถูกนำมาใช้ในงานภูมิทัศน์ เพื่อเป็นไม้ประธาน เป็นร่มเงา เป็นป่า มีทั้งประเภทไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ขนาดกลางและไม้ยืนต้นขนาดเล็ก มีชนิดผลัดใบ ไม่ผลัดใบ ไม้ยืนต้นครอบคลุมถึง ไม้ยืนต้นท้องถิ่น ไม้ถิ่นที่หรือไม้ป่า(native plants) ไม้ยืนต้นนำเข้า(exotic plants) และไม้ยืนต้นปลูกเลี้ยง (naturalized plants) ซึ่งเป็นไม้ยืนต้นนำเข้า ซื้อมาจากถิ่นอื่น แต่นำมาปลูกเลี้ยง ปรับตัวอย่างเหมาะสมและเจริญเติบโตได้ดีในถิ่นที่ใหม่ ตัวอย่างไม้ยืนต้นที่นิยมใช้กันมากในการจัดภูมิทัศน์นุ่มได้แก่ ต้นอินทนิน ต้นพะยอม ต้นทองกวาวและต้นลั่นทม ลีลาพรรณไม้ยืนต้นในป่าธรรมชาติ

ไม้พุ่ม (shrubs) เป็นไม้ที่มีเนื้อไม้ อายุยืนยาว รูปทรงเตี้ย มีลำต้นหลายต้น(multistems) ที่เจริญขึ้นมาจากดินหรือระดับใกล้ผิวดิน มีขนาดเล็กกว่าไม้ยืนต้น ไม้พุ่มแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มตามขนาด คือไม้พุ่มสูง ไม้พุ่มกลางและไม้พุ่มเตี้ย ตัวอย่างไม้พุ่ม เช่น โมก ชวนชม ยี่โถ ไกร เข็มเชียงใหม่ กุหลาบ

ไม้คลุมดิน (ground covers) เป็นพรรณไม้ที่มีความสูงจากระดับพื้นดินระหว่าง 15-30 เซนติเมตร มีทรงพุ่มเตี้ยแน่น เจริญเติบโตในแนวราบได้ดี มีระบบรากแน่น มีทั้งให้ดอกและใบสวยงาม เป็นไม้เนื้อแข็งและไม้อวบน้ำ เจริญได้ดีทั้งสภาพความชื้นสูงและแห้งแล้ง เช่นสนเลื้อย หลิวเลื้อย ผกากรองเลื้อย หนวดปลาดุกแคระ ตัวอย่างไม้คลุมดิน เช่น หลิวเลื้อย อังกาบเลื้อย ไผ่เสฉวน หนวดปลาดุกแคระ พุดแคระ สนเลื้อย

การดูแลรักษาพืชพรรณ เพื่อคงไว้ซึ่งความสวยงามของภูมิทัศน์นุ่มนั้น ต้องดำเนินการต่อเนื่องหลังจากการก่อสร้างงานภูมิทัศน์สิ้นสุดลง มีการส่งมอบงาน เพื่อให้งานคงสภาพสวยงาม สมบูรณ์ มีอายุยืนยาวและสามารถอำนวยประโยชน์ได้ ขอบเขตงานการดูแลรักษาที่สำคัญ มีดังนี้

ไม้ยืนต้น งานการดูแลรักษาไม้ยืนต้นที่สำคัญ คือ การตัดแต่ง การคลุมโคนและการค้ำยัน รายละเอียดดังนี้

1 การตัดแต่ง การตัดแต่งไม้ยืนต้นหรือไม้ใหญ่ เป็นการตัดแต่งกิ่งที่ไม่พึงประสงค์ออก มีหลักการสำคัญในการตัดแต่งกิ่งอย่างถูกวิธีออกจากต้นทำได้ 2 แบบ คือ

1) การทอนกิ่ง เป็นการตัดกิ่งเพื่อให้แตกยอดใหม่ การตัดต้องเหลือตอกิ่งไว้ และควรตัดลงมาถึงตาที่อยู่ในทิศทางที่ต้องการ การตัดควรตัดชิดกับตา และทำเป็นปากฉลามโดยให้รอยแผลหันออกจากตา

2) การตัดกิ่งทิ้งทั้งกิ่ง เป็นการตัดกิ่งที่ไม่ต้องการทิ้ง เช่น กิ่งที่หันเข้าหาพุ่มหรือหันออกจากทิศทางที่ต้องการ หรือกิ่งที่เป็นโรคตลอดจนกิ่งแห้ง การตัดแบบนี้จะตัดชิดกับต้นหรือตัดชิดกับกิ่งใหญ่รอยแผลที่เกิดจากการตัดกิ่ง ควรให้มีผิวหน้าเรียบและเสมอ การตัดกิ่งขนาดใหญ่ ยาว และมีน้ำหนักมากควรตัดด้วยความระมัดระวังเพื่อป้องกันการฉีก ควรเลื่อยด้านล่างของกิ่งให้ห่างจากลำต้น หรือกิ่งใหญ่พอสมควรให้รอยลึกประมาณ 1 ใน 3 ของเส้นผ่านศูนย์กลางของกิ่งก่อน แล้วเลื่อยด้านบนห่างจากรอยเดิมออกไปทางชายพุ่มเล็กน้อย กิ่งก็จะหลุดออกโดยไม่ฉีก เมื่อขาดแล้วจึงค่อยทำการเลื่อยให้ชิดกับลำต้นหรือกิ่งใหญ่อีกที ถ้ากิ่งที่ตัดออกไม่เรียบ ให้ใช้ตะไบหยาบตะไบช่วย *การรักษาแผล* ยาที่ใช้รักษาแผลควรใช้สารพวกปูนขาว ยางมะตอย สี น้ำมันดิน หลังจากทาแล้วควร

ตรวจดูเป็นครั้งคราวจนแผลแห้งสนิท *ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการตัดแต่ง* ได้แก่ กรรไกรแบบต่างๆ เลื่อยตัดแต่ง กรรไกรไฟฟ้า เลื่อยไฟฟ้า ตะไบหยาบสำหรับแต่งแผล

3) การตัดแต่งกิ่งลักษณะพิเศษ เป็นการตัดกิ่งเพื่อแก้ปัญหาและวัตถุประสงค์เฉพาะ อาทิการตัดแต่งเปิดทางสายไฟฟ้า การตัดแต่งเพื่อให้เกิดอุโมงค์ไม้

2. การคลุมโคน (mulches) เป็นการใช้วัสดุที่เป็น*อินทรียวัตถุ*เช่นเศษไม้สับ ใบไม้แห้ง เปลือกไม้ เศษซังข้าวโพด เปลือกมะพร้าวสับ และการใช้*อนินทรียวัตถุ* เช่น เศษอิฐหัก หินย่อย หินกรม กรวดกลม หินภูเขาไฟ เปลือกหอย หินสังเคราะห์สีต่างๆ การคลุมโคนต้นมีวัตถุประสงค์ เพื่อเก็บความชื้น ป้องกันวัชพืช ทำให้บริเวณโคนต้นไม้โปร่งสวยงาม อากาศหมุนเวียนลงสู่ดิน ทำให้ดินร่วนซุยในกรณีการใช้อินทรียวัตถุคลุมโคนเมื่อเปื่อยสลาย

3. การยึดตรึงหรือการค้ำยัน เป็นการใช้ท่อนไม้หรือวัสดุอื่นๆ ปักลงไปในดิน เพื่อบังคับให้ต้นไม้ปลูกใหม่ตั้งตรง รวมถึงยึดตรึงต้นไม้ใหญ่ไม่โค่นล้ม บังคับต้นไม้ให้เอนตามวัตถุประสงค์ วิธีการค้ำยัน มี 2 วิธีคือ การค้ำยันด้วยหลักหลักเดียว และการค้ำยันโดยใช้หลักมากกว่า 1 หลัก หลักการยึดตรึงที่ถูกวิธี ต้องใช้เชือกผูกรัดให้แน่น ไม่ควรใช้ตะปูตอกจะเป็นการทำลายเนื้อไม้เป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคและช่องทางแมลงเข้าทำลาย โดยเฉพาะพรรณไม้เนื้ออ่อนและพรรณไม้จำพวกปาล์ม การค้ำยันบางครั้งต้องมีการออกแบบ เพราะถือว่าการค้ำยันเป็นศิลปะ ในบางครั้งมีการค้ำยันโดยการสร้างรากเทียม ที่มีการออกแบบให้แนบโคนต้นไม้และเปรียบเสมือนเป็นรากจริงโดยใช้งานโครงสร้างเหล็กหุ้มปูน แต่แต่งผิวให้เหมือนต้นและรากเพื่อคงความสวยงาม เป็นต้น

4. การป้องกันลำต้นและโคนต้น เป็นการป้องกันไม่ให้ลำต้นไม้ใหญ่เกิดโรค เมื่อรับความชื้น เมื่อมีอากาศหนาวเย็น เพิ่มอากาศในดินและเพื่อความสวยงาม ความชื้น การหุ้มลำต้นเมื่ออากาศเปลี่ยนแปลง การใช้วัสดุเทียมคลุมโคน

นอกนี้การดูแลรักษาไม้ยืนต้น ยังมีการเจาะรูอากาศ ลงไปในดินรอบทรงพุ่ม เพื่อเพิ่มอากาศออกซิเจน การทำพื้นผิวแข็งบริเวณโคนต้นไม้ การทำม่านกั้นราก การใส่เฝือก การล้อมรั้ว การป้องกันระบบราก การทำศัลยกรรมและการทาสีเพื่อป้องกันความชื้นโรคและแมลงทำลายโคนต้น

ไม้พุ่ม งานการดูแลรักษาที่สำคัญคือ การตัดขริบ การตัดแต่งเพื่อให้กลับเป็นสภาพต้นอ่อน

1. การตัดขริบ (trimming) บางทีเรียกว่าการตัดเล็ม *การตัดขริบ* เป็นการตัดกิ่งออกสั้นๆที่ปลายกิ่งเพื่อรักษาความสมดุลระหว่างการเจริญเติบโตของส่วนบนทรงพุ่มกับระบบราก การขริบใบ เป็นการควบคุมรูปทรงไม้พุ่มให้มีรูปร่างคงที่ และมีการทำให้เกิดกิ่งย่อยเพิ่มขึ้น การขริบ นิยมใช้กับการควบคุมรั้วต้นไม้ ไม้ควบคุมทรง ไม้ที่ปลูกเป็นลวดลายในสวน ไม้ดัด ไม้แคระ การบังคับต้นไม้ตามร่างของโครง (espaliering) ไม้ที่ดัดเป็นรูปต่างๆ (topiary) อุปกรณ์ที่ใช้คือกรรไกรตัดขริบ ซึ่งสามารถตัดขริบได้เพื่อรักษาลายสวน ควบคุมทรงพุ่ม และขริบไม้ดัด ไม้แคระได้

2 . การตัดแต่งให้กลับเป็นสภาพต้นอ่อนหรือการทำสาว (rejuvenation) เป็นการตัดแต่งหนัก (hard pruning) ปีละครั้ง ลักษณะการตัดแต่งจะตัดแต่งส่วนลำต้นเกือบชิดดิน เพื่อแตกกิ่งใหม่เป็นกิ่งอ่อน แลดูเหมือนไม้ใหม่และให้ดอกดก ดอกใหญ่ นิยมกับการตัดแต่งกุหลาบ

ไม้คลุมดิน มีงานดูแลรักษาที่สำคัญคือ การให้น้ำ การตัดขอบให้คม การตัดเล็มหรือตัดขริบเพื่อให้เกิดรูปทรงที่สวยงาม เกิดพุ่มแน่น ไม่เลื้อยล้ำ นอกจากนี้ ในกรณีของไม้คลุมดินที่เป็นพืชตระกูลหญ้าชนิดต่างๆ จำเป็นจะต้องมีการตรวจสอบการยุบตัวของพื้นที่อยู่เสมอแล้วจัดการแก้ไข เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการจัดการดูแลภายหลัง

ตัวอย่าง การดูแลรักษาพืชพรรณในงานภูมิทัศน์นุ่ม เพื่อความงาม

ภาพที่ 1 การดูแลรักษาภูมิทัศน์นุ่มแบบสวนป่าที่ประกอบด้วยพรรณไม้หลากชนิด

ภาพที่ 2 การดูแลรักษาภูมิทัศน์นุ่มแบบ Xeriscape ใช้พรรณไม้ต้องการน้ำน้อยหลากชนิด

ภาพที่ 3 การตัดแต่งคุมโคนต้นไม้ การใช้พืชคลุมดินกำหนดกรอบทางเดินในสวน

ภาพที่ 4 การค้ำยันลักษณะพิเศษในพื้นที่พิเศษ ชายน้ำ พลุ่มปาล์ม ในพื้นที่วิกฤต

การดูแลรักษาพรรณไม้ในงานภูมิทัศน์นุ่ม เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งหลังจากการก่อสร้างภูมิทัศน์เสร็จสมบูรณ์ เนื่องจากพืชพรรณเป็นองค์ประกอบหลักของภูมิทัศน์นุ่มและมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากองค์ประกอบของภูมิทัศน์แข็ง กล่าวคือ พืชพรรณเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีการเจริญเติบโต เปลี่ยนแปลงรูปร่างโครงสร้าง และขอบเขตของพื้นที่เมื่อเวลาผ่านไป การดูแลรักษาอย่างเหมาะสมจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการคงความสวยงามและฟังก์ชันของภูมิทัศน์ให้ตรงตามรูปแบบที่วางไว้ ทั้งนี้ขอบเขตการดูแลรักษาพรรณไม้ในงานภูมิทัศน์นุ่มครอบคลุมกระบวนการหลายขั้นตอนที่มุ่งเน้นทั้งการป้องกันและการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืช เช่น การค้ำยันและยึดตรึงไม้ยืนต้นและไม้พุ่มเพื่อป้องกันการล้ม การคลุมดินหรือโคนต้นเพื่อเก็บรักษาความชื้น การเจาะรูอากาศเพื่อเพิ่มปริมาณออกซิเจนในระบบราก รวมถึงการป้องกันโคนต้นด้วยการใช้หินโรย ทำกำแพงรอบโคน หรือทาสีโคนต้นเพื่อป้องกันความเสียหายจากปัจจัยภายนอก นอกจากนี้ยังรวมถึงการตัดแต่งกิ่งที่ไม่จำเป็น การดัดลำต้นกลับสู่รูปทรงที่เหมาะสม หรือการปรับแต่งทรงพุ่มและปลายยอดในไม้พุ่มและไม้คลุมดิน การดัดบังคับลำต้นและกิ่งเพื่อสร้างลวดลายเชิงศิลปะก็เป็นอีกหนึ่งแนวทางที่ช่วยเพิ่มความโดดเด่นให้กับภูมิทัศน์ ซึ่งการดำเนินงานเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการวางแผนอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของพืชแต่ละชนิดและสภาพแวดล้อมโดยรอบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดูแลรักษา การดูแลอย่างเหมาะสมไม่เพียงช่วยคงรูปลักษณ์ที่สวยงามของภูมิทัศน์นุ่ม แต่ยังส่งเสริมการใช้งานที่ยั่งยืน อันจะนำไปสู่ความสุขสบายใจของผู้ใช้งาน ผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ และการส่งเสริมความสมดุลของสภาพแวดล้อมโดยรวมในที่สุด

บทสรุป

ในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการภูมิทัศน์นุ่ม (Softscape Management) มองว่า การจัดการพืชพรรณในพื้นที่ภูมิทัศน์นุ่มไม่ได้เป็นเพียงการดูแลรักษาเพื่อความสวยงามของพื้นที่ แต่เป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกับประเด็นทางสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจอย่างลึกซึ้ง พืชพรรณในงานภูมิทัศน์นุ่ม ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิต มีความสามารถในการเจริญเติบโต การเปลี่ยนแปลง และการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้การดูแลรักษาต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบและมีการวางแผนที่เป็นระบบ เพื่อให้คงไว้ซึ่งทั้งรูปลักษณ์ที่เหมาะสมและฟังก์ชันการใช้งานที่ตอบสนองความต้องการของพื้นที่ อีกทั้งงานวิจัยในระดับนานาชาติ ที่ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของการจัดการภูมิทัศน์นุ่มที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างบรรยากาศเชิงบวก ลดความร้อนในพื้นที่เมือง เพิ่มการดูดซับคาร์บอน และสร้างความสมดุลในระบบนิเวศ ในขณะเดียวกันการบูรณาการเทคโนโลยี เช่น ระบบตรวจสอบความชื้น การจัดการน้ำอัจฉริยะ และการวางแผนด้วยเครื่องมือดิจิทัล ช่วยลดความซับซ้อนในการจัดการและเพิ่มประสิทธิภาพในระยะยาว ดังนั้นการจัดการภูมิทัศน์นุ่มไม่ใช่เพียงการตอบสนองต่อความต้องการด้านความสวยงามของพื้นที่ แต่เป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) โดยช่วยสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาพื้นที่เมืองและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังส่งผลต่อสุขภาวะของผู้ใช้งานโดยตรง ทั้งในแง่ความสบายใจและคุณภาพชีวิต การจัดการที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสร้างพื้นที่ที่ไม่เพียงตอบสนองต่อความต้องการในปัจจุบัน แต่ยังสามารถรองรับความเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างยั่งยืนและยืดหยุ่น

เอกสารอ้างอิง

พรชัย จิตติวสุรัตน์ ฐปณี รัตนถาวร. การเสริมศักยภาพขององค์ประกอบภูมิทัศน์ เพื่อเอื้อต่อกิจกรรมออกกำลังกายในสวนละแวกบ้าน. *วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล*. ฉบับที่ 33 ปี 23: กรกฎาคม-ธันวาคม 2564. หน้า 45

ยุทธภูมิ เผ่าจินดา. (2564). หน่วยที่ 4 หลักการพื้นฐานในการออกแบบภูมิทัศน์. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการภูมิทัศน์เชิงธุรกิจ landscape business. นนทบุรี. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Elghonaimy I. Moosa S. 2024. Optimizing sustainable landscape maintenance techniques through digital tools and data analytics. Omaintec Journal: Journal of scientific review. Retrived from: https://omaintec.org/journal/wp-content/uploads/2024/11/05-Islam-Elghonaimy.pdf

Ou, S.; Chien, Y.; Hsu, C.; Ning, F.; Pan, H. (2024). The Ideal Strategy of Carbon-Neutral for Park Landscape Design: A Proposal for a Rapid Detection Method. *Appl. Sci.* 2024, *14*, 8128. https://doi.org/10.3390/app14188128

Taiwo ayomide ale, Dorcas aina ayeni, Olatunde folarannami adedayo. Enchancement of work place comfort through the use of soft landscape. *City, Territory and Architecture (2024) 11:11* https://doi.org/10.1186/s40410-024-00232-w